

Ügyiratszám: KULT-/190-1/2018.

Ügyintéző: Doka Diána, Dr. Augusztinyi Krisztina

Előterjesztés
- a Közgyűléshez -

a Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság
2018. év második félévben végzett tevékenységéről szóló beszámoló elfogadására

Dr. Ulrich Attila
alpolgármester

Doka Diána
Kulturális Osztály vezetője

Tomasovszki Anita
Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság elnöke

törvényességi véleményezését
végző személyek aláírása

Dr. Szemán Sándor
címmzetes főjegyző

Faragóné Széles Andrée
Jegyzői Kabinet vezetője

A beszámolót véleményezi:

Köznevelési, Kulturális és Sport Bizottság
Jogi, Ügyrendi és Etikai Bizottság
Városstratégiai és Környezetvédelmi Bizottság

Tisztelt Közgyűlés!

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése a 2012. évi XXX. törvény 3. § (2) bekezdése alapján, 2013. november 28-i ülésén a 253/2013. (XI.28.) számú határozatával létrehozta a Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottságot, megválasztotta tagjait és elfogadta a Szervezeti és Működési Szabályzatát. A Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság alakuló ülésére 2014. március 6-án került sor.

A Bizottság megszervezi a településen fellelhető nemzeti értékek azonosítását, létrehozza a településen fellelhető nemzeti értékek adatait tartalmazó gyűjteményt és megküldi azt a megyei értéktárba. A Bizottság feladatát képezi Nyíregyháza város természeti, épített, a néphagyományból eredő, kulturális, gazdasági, gazdálkodási és történelmi értékeinek megőrzése, valamint az itt született, vagy életük során, Nyíregyházán élt személyek szellemi örökségének feltérképezése.

A 114/2013. (IV.16.) Korm. rendelet 3.§ c) pontja alapján a Települési Értéktár Bizottság félévente, legkésőbb a félévet követő hónap utolsó napjáig beszámol tevékenységéről a Közgyűlésnek. Ezen kötelezettségtételnek eleget téve számol be a Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottsága.

Kérem a Tisztelt Közgyűlést, hogy a Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság 2018. második félévben végzett tevékenységéről szóló beszámolót megtárgyalni és elfogadni szíveskedjen.

Nyíregyháza, 2018. december 10.

Doka Diána
osztályvezető

Melléklet a KULT/ /2018. számú előterjesztéshez

HATÁROZAT – TERVEZET

**NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS
KÖZGYŰLÉSÉNEK**

...../2018. (XII. 20.) számú

határozata

**a Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság
2018. második félévben végzett tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról**

A Közgyűlés

az előterjesztést megtárgyalta, és a Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság 2018. második félévben végzett tevékenységéről szóló beszámolót elfogadja.

Nyíregyháza, 2018. december 20.

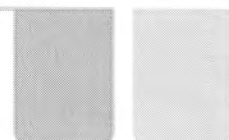
A határozatról értesülnek:

- 1./ A Közgyűlés tagjai
- 2./ A címzetes főjegyző és a Polgármesteri Hivatal belső szervezeti egységeinek vezetői
- 3./ Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság tagjai

NYÍREGYHÁZA

WWW.NYIREGYHAZA.HU

**A Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság beszámolója a 2018. év második félévében
végzett tevékenységéről**

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény, valamint a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet alapján 2013. évben létrehozta a Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottságot, továbbá elfogadta a Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság Szervezeti és Működési Szabályzatát. Az Értéktár megalkotásának célja az országos és helyi értékek tudatosítása, számbavétele és védelmének biztosítása. A Közgyűlés 256/2013. (XI.28.) számú határozatával a Települési Értéktár Bizottság tagjai megválasztásra kerültek, valamint a Közgyűlés elfogadta a Települési Értéktár Bizottság Szervezeti és Működési Szabályzatát. Az alakuló ülésre 2014. március 6-án került sor, melyen a Bizottság megfogalmazta a legfontosabb feladatokat, a működéssel kapcsolatos tennivalókat.

A Bizottság döntéseit és az aktualitásokat a www.nyiregyhaza.hu honlapon tekinthetik meg az érdeklődők.

A Bizottság több feladatnak igyekszik megfelelni a továbbiakban is. Legfőbb cél az, hogy a nyíregyházi lakosság minél szélesebb körben ismerje meg magát a törvényt, annak hátterét és fontosságát, illetve felhasználóbaráttá tett űrlapon jelöljön is a helyi értékekből.

Nyíregyháza területén található, illetve az itt létrehozott nemzeti értékek felvételét a települési értéktárba bárki írásban kezdeményezheti a polgármesterhez címzett javaslatában. A javaslatot a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV.16.) Korm. rendelet 1.sz. melléklete szerint kell elkészíteni és elektronikus úton vagy postai út esetén elektronikus adathordozón mellékelve kell benyújtani.

A polgármester a hozzá benyújtott javaslatokat átadja a Települési Értéktár Bizottságnak. A Bizottság a javaslatokat megvizsgálja az alábbi szempontok szerint:

- a javaslat megalapozottsága,
- jogszabálynak való megfelelés.

Ezt követően a Bizottság dönt a Települési Értéktárba történő felvételről, a hiánypótlásról vagy a javaslat felvételének elutasításáról és döntéséről a javaslattevőt írásban értesíti.

Az Értéktár Bizottság 2018. év második félévében három ülést tartott, melyen hét nemzeti értéket vett fel a Nyíregyházi Települési Értéktárba (A Nyírvíz-palota épülete, Benczi Gyula, a híres nyíregyházi cigányprímás zeneművészeti tevékenysége, Nyíregyháza-Városi Református Templom, A Nyíregyházi Spartacus Aranycsapata, A Nyíregyházi Női Röplabda Club kiemelkedő sporttevékenysége, Dr. Szabó Tünde olimpikon úszó kiemelkedő sporttevékenysége, Sipos László műemlékvédő és műemlékfotós munkássága). A Bizottság határozatai alapján 2018. november 30. napjáig összesen 46 nemzeti érték került felvételre a Nyíregyházi Települési Értéktárba, melyek a www.nyiregyhaza.hu honlapon megtekinthetők. A Bizottság, a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően a nemzeti értékek adatait továbbküldte a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Értéktárba.

A Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság Értékes Esték címmel 2015. évben programsorozatot indított, mely nagy sikernek örvend a helyi értékek iránt érdeklődők körében. A program általában minden hónap 16. napján 16.00 órakor kezdődik a nemzeti értékhez kötődő helyszínen.

2018. második félévében négy előadásra került sor. Szeptember 17-én Kopka János újságíró és Balogh József újságíró tartott előadást Elek Emil fotóművész munkásságáról. Október 16. napján Szabó Józsefné nyugdíjas építész egy vetítéssel egybekötött előadás keretében mutatta be a Nyírvíz-palota épületét az érdeklődőknek. November 15-én a Nyíregyháza-Városi Református Templomot a Nyíregyháza-Városi Református Egyházközség Kórusának közreműködésével Dr. Gaál Sándor esperes és Dr. László Gézáné dr. vetítéssel és zenei bemutatóval egybekötött előadásában ismerhették meg az érdeklődők. December 07-én Benczi Gyula, a híres nyíregyházi cigányprímás zeneművészeti tevékenységét Tirpák Ferenc népzene-tanár mutatta be a résztvevőknek egy zenei bemutatóval egybekötött előadás keretében, Tündik Judit hegedűművész-tanár és Tündik Tünde zongoraművész-tanár közreműködésével.

Egyre többen jönnek az Értékes Esték c. rendezvényre, már Fehérgyarmatról, Vásárosnaményból, Kisvárdáról, Budapestről is érkeznek érdeklődők.

A Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság fontosnak tartja, hogy a lakosságot minél jobban bevonja a Bizottság munkájába, ezért 2018. december hónapban rajzpályázatot hirdetett „Itt élünk mi” - nyíregyházi értékek rajzokban címmel, melyen egyéni alkotók vehetnek részt. A pályázat célja a nyíregyházi értékek felkutatása és a Nyíregyházi Települési Értéktárba felvett nemzeti értékek népszerűsítése.

Az értékek népszerűsítése érdekében a városi rendezvényeken is részt veszünk, valamint a média megjelenések által is felhívjuk a lakosság figyelmét a Bizottság munkájára, az aktuális rendezvényeinkre, pályázatainkra.

A Szervezeti és Működési Szabályzat alapján a Bizottság félévente, legkésőbb a félévet követő hónap utolsó napjáig köteles működéséről beszámolni a Közgyűlésnek.

A Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság megalakulása óta az alábbi javaslatokat vette fel a Nyíregyházi Települési Értéktárba:

1. Bessenyei-szobor (Nyíregyháza első köztéri szobra)

1899. május 9-én avatták fel Nyíregyháza első köztéri szobrát, a Bessenyei-szobrot a megyeháza előtti parkban. Kallós Ede alkotása ma is az ország egyik legszebb író- szobra. A szobor felállítását előkészítő munkálatok, majd az országos érdeklődést kiváltó nagyszabású avatási ünnepély és ünnepségsorozat fő szervezője az alig másfél éve megalakult Bessenyei Kör volt. A szobor áthelyezésére a Jósza András Múzeummal szemben lévő - akkor Dessewffy, ma - Bessenyei térre 1928 nyarán került sor.

2. Bokortanyák

Nyíregyházát körülölelő bokortanyák egész Magyarországon egyedülállóak. Ilyen településszerkezettel és tanyaszerkezettel ma már alig találkozunk, ez a nyíregyházi tirpákság egyik nagy kulturális öröksége. A bokortanyák szerkezetének megőrzése az itt lakók fontos feladatai közé tartozik.

3. Nyíregyházi Cantemus Kórus munkássága

1975-ben alakult meg a Kodály Zoltán Általános Iskolában a Cantemus Gyermekkar, amely a vidéki kórusok között hihetetlenül nagy ívű karriert futott be. Azóta már a Cantemus család tagja a Pro Musika Leánykar, a Cantemus Vegyeskar is. A Cantemus sok nemzetközi elismerés tulajdonosa, Nyíregyháza egyik büszkesége.

4.Nyírség Táncegyüttes munkássága

Az Együttes 1974-ben alakult meg Nyíregyházán. Célja a Kárpát-medencei magyarság népi hagyományainak és tánckultúrájának minél szélesebb körben való megismertetése. Többszörös „Ki mit tud” győztes, több nemzetközi díj tulajdonosa, és rendelkezik a legmagasabb hazai táncminősítéssel is.

5.Sóstógyógyfürdő, mint gyógyhely

A nyíregyházi fürdőkultúra közel évszázados múltra tekint vissza, minden szolgáltatásával együtt. A Sóstó egyik igen fontos elemét képező Gyógyfürdők az utóbbi években jelentős fejlődésnek indult, amit nemcsak az egyre növekvő látogatottság, hanem az egyre magasabb színvonalú szolgáltatás-kínálat is mutat. Ennek a folyamatnak egyik kulcseleme, vizének gyógyvízzé való nyilvánítása.

6.Sóstói Múzeumfalu, mint néprajzi értékek gyűjtőhelye

A Sóstói Múzeumfalu tervezése 1964-ben kezdődött, az építő munkálatok elindulására azonban csak 1970-ben került sor. A Múzeumfalu első része 1979-ben öt berendezett parasztportával nyílt meg a látogatók előtt. Azóta a 7 és fél hektáros terület beépült, és már több mint 80 építmény képviseli Északkelet-Magyarország sokszínű népi építészetét. Az épületek túlnyomó többsége eredeti, ami azt jelenti, hogy egykori helyszínükről pontos felmérések alapján történt meg az áttelepítésük.

A Sóstói Múzeumfalu hazánk legnagyobb regionális szabadtéri múzeuma.

7. Sóstó Zoo

A nyíregyházi Állatpark, már több mint egy évtizede városunk egyik büszkesége, az ország legnagyobb vidéki állatgyűjteménye. 2015-ben Európa legjobb állatkertje lett kategóriájában. Folyamatosan fejlődik, újabb és újabb attrakciókkal jönnek elő, a nyíregyházi turizmus egyik jelképe. A 35 hektáros területen kontinensenkénti felosztásban láthatóak az állatok, hogy az ide látogató egy nap alatt virtuálisan végigjárhassa a Földet, s megfigyelhesse annak sokszínű élővilágát. A park rengeteg látogatót fogad Szlovákiából és Romániából, valamint egyre többet Ukrajnából, Lengyelországból és Nyugat-Európa országaiból.

Elkészült többek között az új látogatóközpont, az India-ház, a Pangea Hotel, a hópárduc kifutó. 2018. évben A Nyíregyházi Állatpark a kategóriájában a 250 ezer és az 500 ezer látogatószám közötti európai állatkertek rangsorában az első helyen végzett.

8. Szabolcs Néptáncgyűttes munkássága

A Szabolcs Néptáncgyűttes immáron több mint öt évtizede van jelen Nyíregyháza Kulturális életében, több díj tulajdonosa, megyei és országos hírnévvel rendelkezik. „Kiváló Együttes” címük jelzi szakmai elhivatottságukat és munkájuk minőségét. Emellett több nemzetközi verseny győztese.

9. Tírpák népi építészet

Nyíregyházát körülvevő tanyavilágból sajnos lassan kikopik az egykori tírpák hagyományrendszer, így a népi építészet is. Ennek megóvása és folyamatos ellenőrzése az itt lakó utódoknak az egyik legfőbb kötelessége.

10. Krúdy Gyula irodalomtörténeti munkássága

Krúdy Gyulára már életében büszke volt szülővárosa. Bár Krúdy nagyon korán elkerült innen, a szülőváros mindig magáénak vallotta őt. Mikor nehéz anyagi körülmények között élt, jelentős megbízatásokkal igyekezett segíteni rajta, betegsége idején, a 20-as évek végén pedig tekintélyes összegű segélyben részesítette. Katona Béla az első nyíregyházi irodalmár, akit igazi Krúdy-kutatónak tekinthetünk, az elkészült tanulmányainak gyűjteményét „Az élő Krúdy” címmel 2003-ban jelentette meg városunk. Nyíregyházán sétálva számtalan Krúdy Gyulához kapcsolódó emléktáblára, szoborra, épületre találhatunk.

11. Szikora Tamás festőművész alkotásai

Szikora Tamás 1943-2012 nyíregyházi születésű festőművész volt. Sikerült az ország legjobb festői közé felküzdeni magát, külföldön is elismertséget szerzett. Egy évig Párizsban dolgozott egy francia művészeti alap támogatásával, meghívott tanár az Iparművészeti, majd a Képzőművészeti Főiskolán. 1994-ben megkapta a Munkácsy-díjat, 2010-ben Érdemes Művész. Sosem felejtkezett meg szülővárosáról, rendszeresen látogatott haza, 1997-ben a Korona Szálló Dísztermében muráliát készített.

12. 4 for Dance táncgyűttes eredményei, koncepciója

A 4 for Dance 2004-ben alakult azzal a céllal, hogy az általuk nagy tiszteletben tartott magyar néptánc autentikus elemeit virtuóz ritmusjátékokkal tegyék még izgalmasabbá, s így egy önálló stílust hozzanak létre. A csapat népszerűsége azóta is töretlen, hiszen a 4 for Dance értéket közvetít, kultúrát táplál, és mindezeket a mai kor szellemében, sok humorral fűszerezi.

13. Bárány Frigyes művészeti tevékenysége

Bárány Frigyes, a nemzet kiváló művésze 2014. évben ünnepelte pályájának 55 éves jubileumát. A közönség számos filmben, tévéjátékban és emlékezetes színházi előadásokban, sokféle szereposztásban láthatta tehetségéből, műveltségéből, kifinomult művészi érzékenységéből fakadó kiemelkedő színészi teljesítményét. 1980 óta Nyíregyházán él, és 1981-től a Mórincz Zsigmond Színház művésze, a mai napig is játszik „örökös tagjaként” a színháznak. Ma már nyíregyházinak vallja magát, és a város, a megye is büszke nevezetes színészére. Több mint 30 éves művészi tevékenysége e városhoz köti, ahol ismerik és szeretik. Színészi pályája, művészi teljesítménye, emberi tartása például szolgálhat mások számára is, hogy az ország keleti felében is kultúraszzerető közönség várja őket.

14. Hősök temetője

Az első világháború kitörését követően, 1914 végén, Nyíregyházán egy kórházat létesítettek a frontról hazatérő sebesült katonák ellátására. A különböző járványok elterjedésének megakadályozására is hivatott, barakkrendszerű megfigyelő kórházban 1915-ben már 2700 katona ellátását végezték. Az elhunytakat a kórház mellett kialakított temetőben hantolták el. 1916-ban a temető hivatalosan a Hősök temetője nevet kapta.

A két világháború közötti időben halottak napján (november 2-án) gyertyákat gyújtottak az elhunytak sírjai fölött. 1924-ben a Magyar Országgyűlés törvénybe iktatta a Hősök emlékűnnepét, amely május hónap utolsó vasárnapját a hősi halottak emlékének szentelte. 1925-től a Hősök napi megemlékezések egyik helyszíne volt a Hősök temetője, ahová két emlékjelet is állítottak az elhunytak tiszteletére.

A második világháború után a temetőt bezárták és a város csak a legszükségesebb fenntartási munkálatokat végeztette el. Ez idő alatt azonban a síremlékek állaga romlott, az emlékjeleket pedig megrongálták. 1989-től a temető gondozásában, a sírok rendbetételében, az emlékjelek kijavításában és a megrongálódott sírkövek kicserélésében a város mellett nagy szerepet

vállalt a Nyíregyházi Városvédő Egyesület majd a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Temetkezési Vállalat. A temetőt újra látogathatóvá tették és a felelevenített Hősök napi ünnepi megemlékezések egyik helyszíne is a temető lett.

2007-től a Temetkezési Vállalat halottak napján gyertyagyújtásokat szervez a temetőbe, amelyet az első világháború kirobbanásának 100. évfordulója alkalmából felújított, több síremléket kicserélt és az emlékhely rangjához méltó, új dískaput készíttetett.

A temetőben található 2378 sírkő alatt 14 nemzet katonája alussza örök álmát: bosnyák, cseh, horvát, lengyel, magyar, montenegrói, német, olasz, orosz, osztrák, román, szerb, szlovén és ukrán. A Hősök temetője 1997 óta helyi védettséget élvez. Az első világháború kirobbanásának 100. évfordulója alkalmából felújított, új kaput kapó sírkert olyan értéke a városnak, amely a Hősök napi megemlékezésekhez és a halottak napi gyertyagyújtásokhoz méltó színteret biztosít, méltó arra, hogy bekerüljön a települési értéktárba.

15. Dr. Eisert Árpád úttörő szívsebészti tevékenysége Nyíregyházán

Dr. Eisert Árpád 1911. február 23-án született Rozsnyón. A prágai Károly Egyetemen avatták doktorrá 1936-ban. 1947. május 20-án került a nyíregyházi kórházba, papírok híján udvari munkás státuszba. A negyvenes évek végén a nagy hasi műtétek sorát végezte, része volt az epesebészet fejlesztésében. 1951. január 26-án elvégezte az első sikeres szívműtétet egy 36 éves nőbetegen.

Az alábbi műtéteket első ízben végzett el hazánkban Dr. Eisert Árpád:

Az alábbi műtéteket első ízben végzett el hazánkban Dr. Eisert Árpád:

1. Pericarditisconstrictiva tbc. (páncélszív) miatti sikeres műtét
2. Aortaisthmus-stenosis műtét
3. Elektív (előre eltervezett) műtét egy mitralisstenosisos betegen, megelőzve sok más, fejlettebb egészségüggyel rendelkező európai országot is.

16. Nyíregyházi Evangélikus Nagytemplom

Az Evangélikus Nagytemplom Nyíregyháza legrégebbi műemléke, emellett az egyetlen barokk műemlék a városban. A békéscsabai után hazánk második legnagyobb evangélikus temploma. A 18. sz. végén az újraterlepitett város lakosságának döntő többségét adó, közel 5000 lelket számláló gyülekezet tagjainak saját vagyonából hitéletének monumentális épületet emelt, ami generációkon keresztül büszkeséggel töltött el a közösséget. A gyülekezeti tagok a nemcsak

pénzbeli adományokkal segítették a munkát, hanem kezükkel építették a templomot. a gazdák hordták Bodrogheresztúrból a követ és Dobsináról a zsindelet.

Az evangélikus gyülekezet napjainkban kis közösséget alkot Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, hiszen csak Nyíregyházán, az egykori nyíregyházi tanyabokrok egyesülésével létrejött településeken (Nagycserkeszen és Nyírtelken) és a szatmári Kölcsházán működik lutheránus közösség. A templom szimbolizálja a városalapító evangélikus szlovák telepesek alázatos munkáját, amellyel Nyíregyházát virágzó mezővárossá tették. Ma az Evangélikus Nagytemplom nemcsak több mint 8000 főt számláló nyíregyházi gyülekezet, hanem minden városunkbeli polgár közös kincse, a városkép emblematisztikus eleme, harangjátéka az elcsendesülésre, az ősek előtti tiszteletadásra szólít fel minket.

17. A nyíregyházi huszár

Nyíregyháza sokáig első osztályú katonai helyőrségnek számított. 1869-től, a Magyar Királyi Honvédség megszületésétől a városban állomásozott a magyar királyi kassai 5. honvéd huszárezred II. osztálya a Honvéd utcai laktanyában. Hozzájuk érkezett 1891 őszén a császári és királyi 14. huszárezred az ekkor átadott új nagy laktanyába. A másfél ezrednyi huszár és ló elhelyezése jelentősen fellendítette a város gazdasági és társadalmi életét.

Trianon után lassan, de megindult a hadsereg újjászervezése, melynek keretében megszervezték a magyar királyi 4. honvéd huszárezredet. 1930-ban ez az alakulat a híres lovas generális Hadik András gróf nevét vette fel. 1941 nyarán a 4. huszárezred az 1. honvéd lovasdandár keretében első között indult az orosz frontra. A világtörténelem utolsó győztes lovasrohamát a nyíregyházi Mikecz Kálmán huszár ezredes vezette 1941-ben nyikolajevi csatában.

A második világháború végén, a Duna-Tisza közén folytatott harcok során az ezred szinte teljesen felmorzsolódott.

18. Dr. Erdész Sándor néprajzkutató, múzeumalapító szakmai munkássága

Erdész Sándor a jászberényi Jász Múzeum, a nyíregyházi Jósa András Múzeum, s végül a Sóstói Múzeumfalú néprajzos muzeológusa volt, ez utóbbinak 15 évig az igazgatója. Munkahelyéül a Jósa András Múzeumot jelölték ki, ahol több mint 15 évig néprajzsként dolgozott. A folklorista Erdész Sándor életében 1971-ben egy újabb fordulat következett be, amikor őt

nevezték ki az épülő Sóstói Múzeumfalú élére, hogy a kezdet nehézségeivel küszködő intézményből múzeumot csináljon.

Emellett 1979-re sikerült látogathatóvá tenni a múzeumfalut, amelyet még további tíz éven keresztül igazgatott. Múzeumi munkájának fontos része volt a néprajzi tárggyűjtés. Tárggyűjtései sorában a népi bútorok, a táplálkozás változatos tárgyai, a pásztorművészeti tárgyak, a különböző kismesterségek felszerelése, szerszámai, a földművelés és állattartás tárgyai tanúskodnak sokoldalú érdeklődéséről.

19. Dr. Korompay-Klekner Károly kórházszervező és sebészi tevékenysége

Hivatásszerető orvosként sokat tett a város és megye betegeinek gyógyításáért. 35 évig dolgozott az akkori Erzsébet közkórházban, ebből 31 évig igazgató főorvosként.

Igazgatása kezdetén önálló osztályokat, valamint orvosi szakkönyvtárat alakított ki. Legjelentősebb fejlesztése az 1929-ben felépült 265 ágyas európai színvonalú sebészeti pavilon volt. 1913-44 között magánszanatóriumot is működtetett.

Betöltötte az Országos Orvosszövetség Szabolcs megyei, de a Magyar Sebésztársaság elnöki tisztét is. Beosztottait is szaktudásuk fejlesztésére ösztönözte, ennek érdekében bevezette a kórházi tudományos üléseket rendszerét. Ápolta nagy elődei, Korányi Frigyes és Jósza András emlékét.

20. A nyíregyházi Sóstói-erdő

A Nyíregyháza területén található Sóstói-erdő mintegy 370 hektáros tömbje homoki tölgyes maradványként a Kárpát-medence egyik leginkább visszaszorult erdőtípusát képviseli. Első említése e területnek 1426-ból származik, első ábrázolása pedig az 1784-es I. katonai felmérés térképein látható. Az erdő ősi, természetes eredetű, bár egy jól ismert – történeti alapokat nélkülöző - anekdota szerint az 1700-as évek elején egy véletlennek köszönhetően telepítették. A régi időkben a vízállásokat halastóként, kenderáztatóként, vályogvető helyként, a nedves tisztásokat kaszálóként vették igénybe.

A cserjésekben boronának, seprűnek, vesszőnek vágta ágakat, a bogyókat festőanyagként gyűjtötték. Emellett méhészet, gombászás, cserkéreg-nyerés, makkoltatás, legeltetés és vadászat is folyt. A Natura 2000 hálózat kialakításakor az erdő területének 2/3-ad része került „Sóstói-erdő” néven, HUN20109 azonosító kóddal az európai közösségi jelentőségű kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési területek sorába.

21. Nyíregyházi Egyetem Tuzson János Botanikus Kertje, mint növényi ritkaságok gyűjtőhelye

A Nyíregyházi Főiskola Botanikus Kertje –megalakulásának 30. évfordulóján -2002. május 09-én vette fel Dr. Tuzson János botanikus akadémikus nevét. Ő az a tudós, aki a Bátorliget körüli értékes területek felfedezésével kiemelte a Nyírséget a többi tájegység közül, és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét botanikai szempontból európai hírűvé tette.

A Botanikus Kert tényleges építésének kezdete 1973-ra nyúlik vissza és a mai napig folyamatosan bővül és fejlődik (megépülte Pálmaház, a Kaktuszház, a Mediterránház, a Trópusi haszonnövényház, az „Élet fája” nevű bemutatópark, a Látványhíd, a Japánkert, a Labirintus és a Huszár-Játszókert, átépítették a Sziklakertet, és elkészült az „Évszakok tánca” c. DVD-film, ami egy séta keretében négy évszakon át mutatja be a kertet, valamint a Tuzson János Botanikus Kertgyűjteményét bemutató CD, a főépület bővítésével pedig kialakításra került a „Hortobágyi Tibor Emlékszoba” az előadóterem a laboratórium és a szociális blokk). Ma már a növények fajszáma meghaladja a 3.500-at, a látogatók száma pedig a 20.000 főt.

A Botanikus Kertet 1988-ban nyilvánították helyi Védett Természeti Hellyé. A páratlan gyűjtemény minden időszakban csodálatos látnivalót kínál mind a szabadföldi területeken, mind az üvegházakban.

22. Nyíregyháza legrégebbi iratai

Nyíregyháza 1751 és 1848 közötti, legrégebbi iratait 13 fondban 17 iratfolyóméter terjedelemben a levéltár őrzi. A dokumentumok Nyíregyháza testületeinek, hivatalnokainak, köztük főbírájának tevékenysége során keletkeztek, és a 19. század végén kerültek a város levéltárába. Részben korabeli, részben levéltárban készült segédlettel rendelkeznek, melyek megkönnyítik a kutatást. A 18. századi iratanyag egy részének nyelve ócseh.

Az iratanyag rendkívül értékes korabeli forrásanyaga a város 1753. évi újjátelepítését követő mintegy 100 évének. Az iratanyagból kiemelkednek a városfejlődéshez szorosan kapcsolódó dokumentumok a telepítési pátens, a II. József által adományozott mezővárosi kiváltságlevél, az örökváltság 1803-as és 1924-es oklevelei, valamint a címert is adományozó 1837-es privilégium.

23. Magyar szablyavívás, a Borsody-vívórendszer

A magyar szablya és a klasszikus magyar vívótechnika évszázadokon keresztül része volt a polgári katonai életnek. A vívóiskola elsődleges célja ennek a nemzeti értéknek és szellemiségnek a megőrzése, ezen keresztül pedig egy közösség létrehozása, mely megtartja, ápolja és továbbadja ezt a hagyományt. A Borsody módszer egyik legjellemzőbb eleme a tananyag tökéletesen illeszkedő módszertani felépítettsége. A mozdulatok katonai logikával történő tökéletes összefűzése semmilyen más külföldi vívórendszerben nem található meg.

24. Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Könyvtárának régi kézirat és nyomtatványgyűjteménye

A hazai gyűjtemények közül jelenleg a főiskola könyvtára rendelkezik a legnagyobb görögkatolikus vonatkozású régi szlávkönyvállománnyal. A könyvtár 16-18. századi szláv kézirat és nyomtatványgyűjteményével, valamint az egyedülálló 17-18. századi ukrán régi nyomtatvány gyűjteményével hazánk egyik leggazdagabb keleti egyház gyűjteménye. Jelentős a 19. századi periodika állománya is.

25. Jósa András Múzeum, mint a városi és megyei történeti értékek gyűjtőhelye

Magyarország egyik legrégebbi múzeuma, a jelenleg megyei hatókörű városi múzeumként működő Jósa András Múzeum a megye és Nyíregyháza egyik legfontosabb kulturális központja, mely nyolc állandó és három időszakos kiállítással várja minden héten keddtől vasárnapig a látogatókat. A dr. Jósa András által létrehozott régészeti gyűjtemény Európa-szerte híres.

A régészeti gyűjteményt Jósa fejlesztette nagy értékű, bronzkori anyaga miatt nemzetközileg is nyilvántartott múzeummá. Miután 1876-ben Nyíregyháza lett a megye új központja és

felépült az új Megyeháza, átköltözött a Szabolcs Vármegyei Múzeum gyűjteménye is, melyet Jósza András vezetett 1918-ban bekövetkezett haláláig. A néprajzi gyűjteményt az utód, Kiss Lajos hozta létre, a szegény emberek krónikása, aki elsőik között kapott Kossuth-díjat 1948-ban, és ő teremtette meg a Nyírség néprajzi kutatását. Az 1950-es évektől számíthatjuk a helytörténeti, a történeti dokumentum, a képző- és iparművészeti, numizmatikai, irodalomtörténeti gyűjtemények szám- és értékbeli növekedését vagy létrejöttét. 1958-ban dr. Csallány Dezső igazgató megalapította a múzeum évkönyvét.

26. A Magyarok Nagyasszonya Társszékesegyház mint zárándoktemplom

A Magyarok Nagyasszonya Társszékesegyház 1902 és 1904 között épült Nagy Virgil és Kommer József tervei alapján. Felépítését Samassa József egri érsek finanszírozta, aki ötven éves papi munkájának emléket állítva kívánta megajándékozni a város híveit egy új és nagyobb templommal. A kelt-nyugati tájolású háromhajós, keresztházas, neoromán stílusú bazilikális szerkezetű társszékesegyház alaprajza római kereszt alakú. Belsejét főleg a koragótika elemei határozzák meg. A templom két legszembetűnőbb éke a főoltár és a fogadalmi üvegablak. A templom monumentális külseje, s belsejének egysége, a felhasznált anyagok magas minősége és a mesterek kvalitása remekül mutatja az építető érsek ízlését és gazdagságát, ugyanakkor nagylelkűségét és szeretetét is Nyíregyháza lakosai iránt. 1993 óta a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye társszékesegyháza, s ebből adódóan az ország legrangosabb római katolikus templomainak sorába lépett.

27. Kéry Péter Nyíregyháza és környéke történelméről, természeti értékeiről, néprajzáról szóló filmalkotásai

Kéry Péter filmjei Nyíregyháza és környékét mutatja be gyönyörű képekkel, neves kutatók megyénkről publikált írásainak szerkesztett változatával. A filmek a térség természeti értékeit, történelmi, helytörténeti értékeit mutatja be. /Honfoglalás kori emlékek, Sóstó története, Nyíregyháza évszázadai, Nyíregyháza 1956/ kulturális örökségét ismerteti meg a fiatalokkal és idősebbekkel. Filmjei számos elismerést kaptak a szakemberektől és a nézőktől. Ezek a filmek kortörténeti, művészeti és kulturális sokszínűséget adhatnak a mai és a későbbi kutatóknak, nézőknek.

28. A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye

A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye Szabolcs-Szatmár-Bereg, történeti vármegyéire és településeire - közöttük Nyíregyházára - vonatkozó nyomtatott dokumentumokat őrzi. Gyűjtőköre az „itt” született, élt szép és szakírók műveire, a róluk és műveikről szóló írásokra, továbbá a kiemelkedő, a nyilvánosság előtt ismert „helyi személyek” irodalmára is kiterjed. Az olvasók a legkülönbözőbb dokumentumtípusokból (könyv, periodika, kézirat, képeslap, aprónyomtatvány) válogathatnak. A több mint 11 ezer kötetkönyv 77%-a szak-, 22%-a szépirodalom. A Szabolcsi Gyűjteményben Bessenyei György és Krúdy Gyula számos első kiadású munkáját is kézbe vehetik. Az 1945 előtt kiadott helyi lapokat elsősorban mikrofilmen (353 tekercs) olvashatják az érdeklődők. Az első nyíregyházi hírlap, a Nyír (1867) és az 1880-tól 1944-ig megjelent leghosszabb életű Nyírvidék már digitalizált formában is elérhető.

29. Szent Miklós-székesegyház

A nyíregyházi görögkatolikus templom alapköszentelésére 1895. október 1-jén került sor. A tervezést és kivitelezést a Vojtovics-Barzó építőipari cég végezte. A kéttornyú, eklektikus stílusú templomot 1897. október 10-én Firczák Gyula munkácsi püspök szentelte fel.

2011-ben készült el a klasszikus építészeti formákat mutató, faragott kövekkel burkolt, falazott ikonosztázion. 2015. március 19-én a Nyíregyházi Egyházmegye megalapításával a Szent Miklós-templom székesegyházi rangra emelkedett. A templom észak-déli tájolással készült, eklektikus stílusban. Összegezve, mind művészi szempontból, mind lelkeségi-közösségi szempontból valódi értéket képvisel a székesegyház. Ezt az értéket a helyi egyházi közösség és zömében helyi mesterek együttműködése alakította.

30. A Bessenyei György Irodalmi és Művelődési Társaság kultúraközvetítő tevékenysége

A Bessenyei György Irodalmi és Művelődési Társaság Szabolcs-Szatmár-Bereg megye legrégebbi kulturális egyesülete. 1898-ban alapították Nyíregyházán, Bessenyei Kör néven. Térségünk múltjának és életének fontos művelődési fórumát a polgárok igénye hívta életre és működteti ma is. A Társaságból nőtt ki a 2. világháborút követő kényszerszünetben több, ma is működő civil szervezet és intézmény pl. Zeneiskola. Az 1987-ben újjá alakult Bessenyei Társaság elődje hagyományait folytatja. Színvonalas közművelődési programokkal, a helyi írók patronálásával, Bessenyei emlékének ápolásával, helytörténeti tevékenységével, kiadványaival ma is hozzájárul megyénk múltjának és jelenének feltárásához,

megismertetéséhez. Tagjai közül számosan aktív kutatómunkát végeznek és eredményeiket közreadják kiadványaikban, gazdagítva ezzel a hely- és irodalomtörténetet. Bessenyei emlékének ápolásán túl a Társaság ösztönzőleg hat az újabb Bessenyei-kutatásokra is. Évente megjelenteti a Bessenyei Almanach című kiadványt és a Nemesi és Polgári Füzeteket.

31. Kósa Ferenc filmrendező munkássága

Kósa Ferenc nyíregyházi születésű és ide erőteljesen mind a mai napig kötődő Kossuth- és Balázs Béla-díjas magyar filmrendező, 1989-től érdemes művész. 1997-ben Magyar Örökség díjjal jutalmazták valamint japán császári kitüntetést kapott. 8 nagyjáték filmje és néhány dokumentum és rövid filmje mind az emberi helytállásról az igazság kereséséről szólnak. 1956-ban érettségizett a Széchenyi István Közgazdasági Technikumban, majd a Színház- és Filmművészeti Főiskolán tanult. 1963-tól a Magyar Filmgyártó Vállalat rendezője, az Objektív Stúdió egyik alapítója. Első filmje cannesi rendezői nagydíjas, ezzel az ország és Nyíregyháza hírneve a világban értékké vált. Filmjei számos hazai és nemzetközi elismerésben részesültek, alkotásait több mint ötven országban vetítették.

2017. január 22-én Kósa Ferenc vehette át a Kölcsey-emlékplakettet a magyar kultúra napján tartott ünnepségen, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Szatmárcsekén.

32. „Hagyományok, becsület, elkötelezettség”- a Nyíregyházi Tűzoltóság tevékenységén keresztül

1881-ben határozott úgy a városi tanács Nyíregyházán, hogy szervezett tűzoltóságot létesít, melynek megalakulását 1883. szeptember 23-án jelentette be Krasznay Gábor polgármester.

Az 1884. március 9-én tartott alakuló közgyűlésen mondták ki ténylegesen a Nyíregyházi Önkéntes Tűzoltó Egylet működését 126 alapító, 16 pártoló és 66 működő taggal. A főparancsnok Sztárek Ferencz lett. 2014-ben, a 130 éves évfordulón emléktáblát avattak az első nyíregyházi tűzoltósági laktanya helyén. 1911 és 1958 között az első tűzoltósági laktanya Nyíregyházán, a Bethlen Gábor utca 16. szám alatt működött, a mai Szent Miklós Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium helyén. 2016 szeptemberében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság tűzoltómúzeuma Dr. Konthy Gyula nevét vette fel.

A tűzoltó emlékhelyen számos értékes történelmi ereklyét bemutatnak, valamint a hazai és nemzetközi sporteseményeken elért sikereket is szemléltetik. A kiállított tárgyak, egyébként kalandos történeten mentek keresztül, hiszen a nemesfémből készült serlegeket a II. ukrán front érkezése előtt a tűzoltók magukkal vitték egy ládában először a Dunántúlra, majd egy Linz melletti táborba. Innen, csak egy ásatás után 1986-ban sikerült előkeríteni azokat, amelyek előbb a Jósza András Múzeumban voltak láthatók, majd 2000-ben kerültek át az ereklyék a mai Nyíregyházi Hivatásos Tűzoltóparancsnokság épületébe.

33. A Váci Mihály Kulturális Központ épülete

A nyíregyházi Váci Mihály Városi Művelődési Központ épületét 1981 novemberében adták át, amely a Kossuth-díjas Bán Ferenc tervei alapján épült. Az intézmény jogelődje a Megyei és Városi Művelődési Központ volt.

Az intézmény többek között kiterjedt nemzetközi és hazai kapcsolatainak, illetve gyakorlott szakembereinek köszönhetően ápolja a régi hagyományokat, mindemellett új, hagyományteremtő programokat is szervez.

A nyíregyházi Váci Mihály Kulturális Központ az „Agóra” program keretében újult meg 2014-ben. Igazi közösségi találkozó tér, ahol helyet kapnak koncertek, színházi előadások, konferenciák. Ezen kívül rendszeresek a tanfolyamok, a kiállítások és művészeti együttesek próbái. Csúcstechnikával felszerelt többfunkciós hangversenyerme minden igényt kielégít. A létesítmény földszintjén működik a „Holdudvar kávézó” és annak szabadtéri terasza. A kulturális központ előtti tér alkalmas szabadtéri események megtartására, míg a mellette létrejött mozgáskorlátozott játszótér lehetőséget ad a gyermekek kikapcsolódására is.

34. Rottaridesz István zászlós és Vágó József tiszthelyettes, Magyar Arany Vitézségi Éremmel kitüntetett katonahősök végső nyughelyei az Északi temetőben

Az Északi temető számos méltán híres magyar végső nyughelyét rejt, akiknek soraiból katonai vonatkozásban kiemelkedik két, a Nagy Háborúban aktív szerepet vállaló és tevékenységéért, helytállásáért Magyar Arany Vitézségi Éremmel kitüntetett katona, Rottaridesz István zászlós és Vágó József tiszthelyettes. E két félelmet nem ismerő hős túlélte az I. világháború borzalmait, majd városunkba tértek haza. Sírjaik – Rottaridesz Istváné a régi szociális, Vágó Józsefé a IV. parcellában – katonasíroknak minősülnek, emiatt egyelőre nem élveznek különleges figyelmet, védeltséget. Ezért is kell megőriznünk sírjaikat az utókor számára

mementóként, hogy némaságukkal hirdethessék azt a tenni akarást és rettenthetetlenséget, ami mindig is ott élt a magyar emberben és a magyar katonában.

35. Hammel József Nyíregyházáról készített fotógyűjteménye

Nyíregyházának a 18. század közepétől gazdag írott forrásanyaga és tárgyi emlék együttese van. A várost ábrázoló képek azonban alig maradtak fent. A képeslapok megjelenésével már megörökítődött az utókor számára egy-egy jellegzetes középület, a centrum vagy a város néhány utcájának, tereinek részlete. A városlakókról a 19. század második felétől készültek műtermi felvételek, amelyek felkerültek a lakások falára, majd az őseik emlékét szeretettel őrző családok fényképalbumába. A vizuális források tömege a 20. század második felében főként a sajtófotózásnak köszönhetően jött létre. A nyíregyháziak hétköznapi életét, a helyi sajátosságokat, a jelentős eseményeket, a korjellemzőket, az aktuális pillanatokat megörökítő korabeli képek a Kelet-Magyarországban jelentek meg. Az újság első korrektora és sajtófotósa az 1918-ban Karcagon született Hammel József lett, akinek nyugdíjas koráig készült sok ezer fotója őrizi a város jeles pillanatait. Képeivel lépésről lépésre nyomon követhető az urbanizálódás, az életmód, az öltözködés, a szórakozás formáinak átalakulása. Nyíregyháza jelentős épületeinek történetét „fénnel írta” meg a fundamentumtól a beköltözésig, lakótelepeinek kialakulását az első téglá letételétől a játszótér átadásáig követte nyomon fényképezőgéppel. Hammel József több ezer fotóját és azok negatívjait a Jósza András Múzeumnak ajándékozta. A várostörténeti fotósorozat unikum, különleges vizuális kiegészítése az elbeszélte történelemnek és hozzájárul a város vizuális rekonstrukciójához, lokálpatriotizmusunk erősítéséhez.

36. A Jóba család munkássága és a Jóba-nyomda produktumai

Jóba Elek és Piringer János 1879-ben alapította meg közös cégét lapkiadás céljából. Közös jegyzett lapjuk a *Szabolcsi Hírlap* szintén 1879-ben jelent meg először, 1880-ban pedig beolvadt a *Nyírvidék*be. 1884-ben Jóba Elek Piringer részét megvásárolta, és önállóan, Jóba-nyomda néven került bejegyzésre a vállalkozása, innentől kezdve a *Nyírvidék*et is egyedül adta ki. Az olyan jelentős hetilapok, mint a már említett *Nyírvidék* és a *Szabolcs Vármegye Hivatalos Lapja* mellett ellátta a vármegyét hivatalos nyomtatványokkal, készített tudományos és szépirodalmi műveket, tankönyveket és iskolai értesítőket, kimutatásokat, jegyzőkönyveket, szabályrendeleteket és alkalmi nyomtatványokat is. Jóba Elek 1906-ban bekövetkezett halálakor özvegye és fiai, második Jóba Elek és Jóba László vette át a vállalkozás irányítását, de az özvegy halála után Jóba Elek vitte tovább a családi vállalkozást. Üzletvezetőjével, Weisz

Manóval még nagyobb teljesítményű gépek beszerzésével tovább fejlesztették a nyomdát: nyomóhengeres gyorssajtót, rotációs gyorssajtót és szedőgépet vásároltak. Ez utóbbi beszerzésével válhatott a Nyírvidék végül napilappá. Második Jóba Elek 1918-ban bekövetkezett halála után a vállalkozást már nem tudták megmenteni a csődtől. 1933-ban árverezésre bocsátották a vállalatot. A Jóba nyomdászdynasztia munkássága és a Jóba nyomda produktumai olyan elsődleges forrásai a helyismereti kutatásoknak, amik megkerülhetetlenek a helytörténetek számára, és emellett felbecsülhetetlen eszmei értékkel bírnak.

37. A Magyar Kodály Társaság Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagcsoportjának munkássága

A Magyar Kodály Társaság Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagcsoportja 1985-ben alakult Tarcai Zoltán karnagy úr munkájának köszönhetően. 2009. december 26-án a Társaság vezetését Dr. Joób Árpád népzenekutató, a Nyíregyházi Főiskola ny. tanszékvezető tanára 2016. évben pedig Szabó Dénes igazgató, Kossuth-díjas karnagy, a Nemzet Művésze vette át. Programjának meghirdetése után a társaság taglétszáma jelentősen megnövekedett, jelenleg már több mint 700 fő. A több mint három évtizedes fennállás alatt sikerült az eredeti célkitűzéseket maradéktalanul megvalósítani: Kodály szellemi örökségéhez méltóan megőrizni, képviselni, továbbadni az értékes szellemi kultúrát. A különböző hivatású és foglalkozású tagok között példaértékű összetartozást jelent a kultúra iránti elkötelezettség. Szokolay Sándor Kossuth-díjas magyar zeneszerző szerint „A garancia : a vidék még mindig tisztább és töretlenebb lelkesedése... és Élő –Értékeitek ... Szolgálatot vállaló, másokért még élni - tudó Elhivatottaké!”

38. Dr. Szilágyi Jenő birkózó sporttevékenysége

Dr. Szilágyi Jenő 1887-ben született. Középiskoláit Nyíregyházán végezte, majd jogot hallgatott Debrecenben és Eperjesen. 1913-ban doktorált Kolozsvárott, míg ügyvédi vizsgát 1914-ben tett Marosvásárhelyen, s azután megnyitotta irodáját Nyíregyházán. Dr. Szilágyi Jenő birkózóként sokszoros bajnok volt, míg ügyvédként a szellemi birkózást űzte. Ritka testi ereje párosulva testi ügyességével a birkózás terén szerezte meg számára a babért. 1911-ben a császári és királyi 65. közös gyalogezrednél szolgált; sport eredményei is leginkább erre az időre estek. Könnyű atlétikában is kitűnt és az érmek tömegeit nyerte. Mint úszó nemcsak sporteredményeket ért el, hanem több fuldokló kimentésével is kitüntette magát. 1910-ben Debrecenben Észak-Magyarország bajnoka lett, majd Kolozsvárott aratott diadalt, mint Erdély

bajnoka. 1913-ban Debrecenben az összes magyar főiskolák bajnokságát vereséggel ki. 1914-ben Ungváron Észak-Magyarország bajnokságát újra megnyerte. A vidék valamennyi birkózója közül egyedül Dr. Szilágyi Jenőt fogadták el aktív bírónak, s ennek alapján mérkőzésvezetőként sok mérkőzést irányított. Sok tanítványa közül különösen kitűnt Benkő András aki olimpikon is volt, Kiss Kálmán aki sokszoros kerületi bajnok lett, Szuhács András aki katonai bajnoki címet szerzett. 1924-ben Dr. Szilágyi Jenőt, mint legjobb versenybíró katonai sportérem-plakettal tüntette ki a Miskolci Vegyes Dandár Parancsnokság. A budapesti Magyar Birkózó Szövetségnek hosszú éveken át volt tanácstagja és első osztályú bírója. A Nyíregyházi Vasutas Sport Club (NYVSC) birkózó szakosztályának elnöke volt, s ugyanezen tisztet töltötte be hosszú éveken át a Nyíregyházi Torna és Vívó Egyletnél (NYTVE), illetve a Nyíregyházi Kereskedők és Iparosok Sport Egyesületénél (NYKISE-nél) is.

Dr. Szilágyi Jenő ragaszkodott Nyíregyházához és ahhoz, hogy tovább öregbítse a város sportéleti tevékenységét.

39. Elek Emil fotóművész Nyíregyházát ábrázoló fotógyűjteménye és munkássága

Elek Emil Krúdy Gyula-díjas fotóriporter 1946. január 03-án született Nagykállóban. Nyíregyházán a szakmunkás bizonyítvány megszerzését követően hivatásos fényképészként dolgozott. 1968. nyarán a Kelet-Magyarország szerkesztőségébe hívták főállású fotóriporternek. Az itt eltöltött 38 évi munka során számos újdonságot vezetett be, képriportokat, képösszeállításokat jelentetett meg Nyíregyházáról és megyénkről, új képfeldolgozást, képarchiválás létesítését vezette be a szerkesztőségben. Élete során több díjban részesült: Magyar Televízió Nívódíja, Újságíró Szövetség Aranytolla, Krúdy Gyula-díj, Sipkay-díj. Több jelentős és országosan is jegyzett képes fotóalbumot készített Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fejlődéséről, műemlékeiről, szép tájairól és fontos létesítményeiről. Elek Emil Nyíregyházáról készített fotógyűjteménye a Jósza András Múzeumban került megőrzésre.

40. A Nyírvíz-palota épülete

Az épületet a Nyírvíz Szabályozó Társulat készítette. Az épület szecessziós és eklektikus jegyeket visel magán. A székházat 1913. februárjában kezdték el építeni Papp Gyula és Szabolcs Ferenc tervei alapján. Az épület építését Adorján János nyíregyházi vállalkozó

végezte. *Az épület:* Földszint + 3 emeletes, gazdagon tagolt tömegű és homlokzatú sarok- és oldalrizalitokkal, tetőfelépítményekkel hangsúlyozott épület.

A földszinten 12 üzlet, egy bankhelyiség, a kezelőszemélyzet céljaira szolgáló lakások, az emeleteken 11 bérlakás, a társulati hivatal helyiségei, 3 tisztviselői lakás nyert elhelyezést. Az épületben személy és teherfelvonót, valamint házi vízvezetékét és központi fűtés berendezést építettek. Az épület lépcsőházának díszes ablakait (87 m²), a lift a függő-folyosó lengő ajtóinak maratott üvegeit (43 m²), valamint a homlokzat csodálatos díszítését Róth Miksa neves üvegműves készítette. Az épület szennyvíztisztítását biológiai szennyvíztisztítással oldották meg. Az építkezés 1914.-ben fejeződött be. Az építési munka költsége 780 000 korona volt.

Az épület díszje volt az 1950-es évek első feléig a kupoláján álló rétisas, amelyet akkor eltávolítottak, és nem került elő. Lengyel Tibor szobrászművész készítette el az új szobrot. Az épületet az Európai Unió által támogatott, csaknem 2,5 milliárd forint értékű, úgynevezett integrált városfejlesztési stratégiai program keretében újítták fel külsőleg. A külső felújítás során megújultak a rizalitok, mozaikok valamint helyreállították a festett, illetve savmaratott üveglablákat, ajtókat.

41. Benczi Gyula, a híres nyíregyházi cigányprímás zeneművészeti tevékenysége

Benczi Gyula a "Nyírség varázshegedűse" híres cigányzenész családba született 1849-ben. Benczi Gyula "népzenész" és híres ember volt, híresebb, mint sok követ vagy színész. Jókai Mórival vetekedett a híressége. Benczi Gyula hűségese volt ahhoz a földhöz, amelyből fogantatott. Negyven esztendőn át helyi és országos híresség volt, de számos helyen ismerték külföldön is. Tizenhat legényből álló bandája az 1870-es években kezdett népszerű lenni, és a 80-as évek elejéig Nyíregyházán leggyakrabban az Európa Szálló termeiben játszott, ez ma az Európa-ház, ahol ezt emléktábla is jelzi. Benczi Gyula művészi tevékenységének főbb helyszínei Nyíregyházán: Széchenyi Szálló, Korona, Nagyvendéglő, Hárs Vendéglő, Vasúti Polgári Vendéglő, Pannónia Kávéház, Sóstó. Zenekarával általában hangversenyeket adtak (Weber, Rossini operanyitányok, hangszerszólók és improvizációk) átdolgozva, kotta nélkül. A város kulturális életében is maradandót alkotott, hiszen zenekarának játékaival nyílt meg a színház 1894-ben és ők köszöntötték a milleniumi esztendőt is. A 80-as évek második felétől évente hosszabb turnékon vett részt külföldön (Berlin, Brüsszel, Párizs, Bordeaux, London,

Stockholm). Később a cári udvarba is eljutottak, és a walesi herceg előtt is játszottak, de leszívesebben Nyíregyházán játszott a bandájával.

42. Nyíregyháza-Városi Református Templom

A műemlékvédelem alatt álló Nyíregyháza-Városi Református Templom a Kálvin tér legszebb és legnagyobb épülete. Kelet-nyugati tengelyű. Keleti homlokzati tornya 38 m magas. A templom vasbeton szerkezetű karzata 1936-ban készült el. A Nyíregyházára látogató vendégek, turisták mint építészeti alkotást csodálják. A templom terveit Melhouse János Nyíregyházán élő, Szászországból származó építész készítette 1870-ben. Az építéssel Szabó Márton és Styevanyik István helyi vállalkozókat bízták meg. Alapkövét 1873. május 12-én, áldozócsütörtök napján tették le. A templomot Révész Bálint püspök és Lukács Ödön lelkész szentelte fel 1883. július 03-án. A templom nagyszabású felújítására 2006 és 2009 között került sor. Ennek keretében Krupiczner Antal fafaragó művész új szószéket készített, Kulcsár Attila építész tervei szerint felújították a főbejáratú kaput, valamint elvégezték a templom külső renoválását és belső festését. Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatának támogatásával a templom díszkivilágítást kapott. A város református felekezetű lakossága a lelkipásztorkkal együtt mindent megtesz a templom fennmaradásáért, állagmegőrzéséért.

43. A Nyíregyházi Spartacus Aranycsapata

Az NYVSSC (Nyíregyházi Vasutas Spartacus Sport Club) labdarúgó szakosztályának - egyszerűbb és közsímertebb nevén a Spartacusnak - Aranycsapata az 1978-1984 között szereplő együttes volt. Ez a gárda jutott fel először Szabolcs-Szatmár megyéből a magyar labdarúgás élvonalába. Az ország válogatottja még rendszeres szereplője volt a nemzetközi futballéletnek. A világ- és kontinensbajnokságok résztvevőjeként nem egyszer érmes helyezést el. A feljutás rangját és súlyát bizonyítja, hogy már a másodosztályban 10-15 ezres tömegek látogatták a bajnoki mérkőzéseket. Sőt az idegenbeli rangadókra is ezrek követték busszal, autóval kedvenceiket. A csapat viharos gyorsasággal a megye csapatává vált, és egyik erőssége volt a megyéhez való szoros kötődés. Ennek szellemében hívták „haza” a másutt játszó szabolcsi, szatmári labdarúgókat. A megye gyárai, üzemei is fokozatosan a „Szpari” mellé álltak. A szurkolók érzelmi és anyagi hozzáállása pedig legendás megnyilvánulásokat

hozott felszínre. Például rendszeresen bevitték a Városi Stadionba a visszaváltható üvegeiket, hogy ezzel is segítsék a csapat költségvetését.

A csapatot Temesvári Miklós edző és szakmai stábjá másfél év alatt olyan erős, összetartó csapattá kovácsolta, amely az akkori kemény NB I-ben is megállta a helyét. A meglepetéscsapat első felsőosztályú sorozatában az élmezőnybe verekedte magát. Hetedik helyezése azóta is megdöntetlen a klub sok évtizedes történetében.

44. A Nyíregyházi Női Röplabda Club kiemelkedő sporttevékenysége

A hétszeres Magyar Kupa győztes és hatszoros Magyar Bajnok nyíregyházi együttes 1997-ben került fel a Magyar Női Röplabda Bajnokság első osztályába, s rögtön a negyedik helyen végzett újonc létére. Az igazi aranykorszak 1999-től kezdődött, amikor zsinórban négy szezonon keresztül mind a bajnoki, mind a kupa aranyat megszerezte a csapat. A 2003-2004-es szezonban az együttes megvédte a Magyar Kupa trófeáját, 2006-2007-ben újra duplázni tudott a csapat, a Kupaarany mellé óriási bravúrral megszerezte a bajnoki címet is. A csapat tagja volt a nemzetközi kupasorozatok legerősebbjének, a 2002-2003-as és a 2003-2004-es INDESIT European Champions League (Bajnokok Ligája) versenysorozatának, s így, a legjobb európai csapatok közt is megmutathatta magát. Más nemzetközi kupákban (CEV Cup, Top Team's Cup, Challenge Cup) induló európai sztár csapatok ellen (Dinamo Moskva, Günes Sigorta Vakfibank Istambul, Telekom Wien, stb.) is tisztességgel helyt álltak a lányok. Bebizonyították, hogy a nemzetközi porondon is van keresnivalójuk, melyre ékes bizonyíték volt a 2009-es nemzetközi kupaszezon, amikor az azerbajdzsáni Azerrail Baku sztár csapatát legyőzve jutott tovább az együttes, s éppen lemaradt a négyes fináléről. Nyíregyháza ez idáig három alkalommal vett részt a Közép-Európai országok klubcsapatainak szervezett bajnokságokban. A nyíregyházi együttes a mai napig a magyar női röplabdázásnak olyan zászlóshajója szeretne lenni, akik egyre nagyobb rangot vívnak ki a hazai- és nemzetközi kupaszerepléssel vívnak ki a városnak és nem utolsósorban a sportágnak.

45. Dr. Szabó Tünde olimpikon úszó kiemelkedő sporttevékenysége

Dr. Szabó Tünde olimpiai-, világbajnoki- és Európa-bajnoki ezüstérmes hátúszó Nyíregyházán született. A nyíregyházi úszó az úszással a 9. számú Általános Iskola (ma Arany János Általános Iskola és Gimnázium) testnevelés tagozatos osztályának tanulójaként ismerkedett meg. Dr.

Szabó Tünde 1982-től az NYVSC színeiben versenyzett. Tehetségének és szorgalmának köszönhetően nyolcadik osztályos korában robbant be a korosztálya élvonalába. Az első komoly nemzetközi megmérettetésre Észak-Korea fővárosában, Phenjanban került sor 1987-ben, ahol 100 méteres hátúszásban aranyérmet szerzett, ezzel pedig a verseny egyetlen magyar aranyérmese lett. 1988-ban Amersfoortban (Hollandia) és 1989-ben Leeds-ben (Nagy – Britannia) az ifjúsági Európa-bajnokságon 100 és 200 méteres hátúszásban ezüstérmet szerzett. Az igazi nagy világsikert az 1991-es perthi-i (Ausztrália) felnőtt úszó-világbajnokság jelentette, ahol 100 méteres hátúszásban a második helyezéssel sikerült hajráznia. 1992-ben a barcelonai olimpián már éremesélyesként indult el, ahol 100 méteres hátúszásban ezüstérmet szerzett, 200 méteres hátúszásban pedig hatodik lett. Visszavonulása után úszóiskoláját vezette és 1998-ban a Testnevelési Egyetemen szakadзői diplomát szerzett. 2006-ban a Szegedi Tudományegyetem Állam – és Jogtudományi Karán diplomázott, jogász szakon. Ezt követően 2009-ben a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen sportjogi szakjogász diplomát szerzett. Aktív sportolói pályafutását követően sem szakadt el teljesen a sport világtól, hiszen 2012-ben tagja lett a Magyar Olimpiai Bizottság elnökségének és a SPORTJUS (Magyar Sportjogász Társaság). 2015-től a Testnevelési Egyetem Sportjogi Tanszéki csoport tagja, az egyetem oktatója. 2015-től Sportért felelős államtitkár.

46. Sipos László műemlékvédő és műemlékfotós munkássága

Tanulmányait Nyíregyháza és Szeged városában folytatta, művésztanárai Pál Gyula, Németh Lászlóné Michna Éva és Krutilla József voltak. Közel harminc éve foglalkozik műemlékfotózással, filmezéssel. Öt földrész százket országában több mint húszezer – nem digitális - műemlékfotót készített, kétszáz órányi videofilmet forgatott. Különösen a környezet- és műemlékvédelem, a táj és a műalkotás viszonya foglalkoztatja. Legújabb albumainak középpontjában azonban már az ember áll. Színes és fekete-fehér műemlékfotói jelentek meg az Armenia, az Értékmentő, a Falu Város Régió, a Hajdú-Bihari Napló, Kelet-Magyarország, a Korzó, a Műemlékvédelem, a Műsorkalauz, a Nyírségi Gondolat, az Örökség, a Polonia Węgierska, a Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle és a Megyei Könyvtárak Lapja 1999-2017. évi számaiban, a szlovákiai Régió c. kulturális folyóiratban, továbbá ausztriai és hazai képeslapokon, almanachokban, kiadványokban és fesztiválfüzetekben. 2008-ban a kulturális és oktatási miniszter – az indokolás szerint a műemlékvédelem ügyét előmozdító kiemelkedő

publikációs (és műemlékfotós) tevékenységért – a Magyar Műemlékvédelemért – Forster Gyula-Emlékéremmel tüntette ki. Eddig tizennégy fotóalbuma és hét – saját műemlékfotóit tartalmazó – tanulmánykötete látott napvilágot. Több mint negyven önálló fotó- és fotográfika kiállítása nyílt meg, Magyarországon, Ausztriában és Szlovákiában. Több esetben kérték föl műemlék- és szociofotó pályázatok zsűrizésére, továbbá színházi fesztiválok és vetélkedők zsűritagjának, olykor pedig festő- és grafikusművészek albumainak bemutatására.

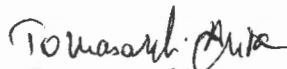
A Nyíregyházi Települési Értéktárba felvett nemzeti értékek és a javaslattevők megnevezése

Srsz.	Nemzeti értékek megnevezése:	Javaslatot benyújtotta:
1.	Bessenyei-szobor	Dr. Nagy Éva
2.	Bokortanyák	Hajzer Gabriella
3.	Nyíregyházi Cantemus Kórus munkássága	Nyírség Turizmusáért Egyesület
4.	Nyírség Táncegyüttes munkássága	Dr. Ulrich Attila
5.	Sóstógyógyfürdő, mint gyógyhely	Dohanics László
6.	Sóstói Múzeumfalu, mint néprajzi értékek gyűjtőhelye	Dr. Ulrich Attila
7.	Sóstó Zoo	Riczu Éva
8.	Szabolcs Néptáncegyüttes munkássága	Dr. Ulrich Attila
9.	Tirpák népi építészet	Kertész Tünde Fruzsina
10.	Krúdy Gyula irodalomtörténeti munkássága	Nyírség Turizmusáért Egyesület
11.	Szikora Tamás festőművész alkotásai	Szikora Péter
12.	4 for Dance táncegyüttes eredményei, koncepciója	Vilikó Réka
13.	Bárány Frigyes művészeti tevékenysége	Dr. Nagy Éva
14.	Hősök temetője	Ilyés Gábor
15.	Dr. Eisert Árpád úttörő szívsebész tevékenysége Nyíregyházán	Dr. Kührner Éva
16.	Nyíregyházi Evangélikus Nagytemplom	Bánszki Hajnalka
17.	A nyíregyházi huszár	Jósa András Múzeum (Holmár Zoltán)
18.	Dr. Erdész Sándor néprajzkutató, múzeumalapító szakmai munkássága	Dr. Bodnár Zsuzsanna
19.	Dr. Korompay-Klekner Károly kórházszervező és sebész tevékenysége	Dr. Kührner Éva
20.	nyíregyházi Sóstói-erdő	Nagy Tibor
21.	Nyíregyházi Egyetem Tuzson János Botanikus Kertje, mint növényi ritkaságok gyűjtőhelye	Boronkay Ferencné
22.	Nyíregyháza legrégebbi iratai	Galambos Sándor

23.	Magyar szablyavívás, a Borsodvívórendszer	Dr. Tóth András Tamás, Máday Norbert
24.	Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Könyvtárának régi kézirat és nyomtatványgyűjteménye	Dr. Kührner Éva
25.	Jósa András Múzeum, mint a városi és megyei történeti értékek gyűjtőhelye	Jósa András Múzeum (Holmár Zoltán)
26.	A Magyarok Nagyasszonya Társszékesegyház mint zarándoktemplom	Láda Bertalan
27.	Kéry Péter Nyíregyháza és környéke történelméről, természeti értékeiről, néprajzáról szóló filmalkotásai	Csordás László
28.	A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye	László Gézáne dr.
29.	Szent Miklós-székesegyház	Nyíregyházi Egyházmegye Szocska A. Ábel megyés püspök és Ujteleki Zsuzsanna segédlevéltáros
30.	A Bessenyei György Irodalmi és Művelődési Társaság kultúraközvetítő tevékenysége	Dr. Kührner Éva
31.	Kósa Ferenc filmrendező munkássága	Almássy Lászlóné
32.	„Hagyományok, becsület, elkötelezettség” - a Nyíregyházi Tűzoltóság tevékenységén keresztül	Andó Károly önkormányzati képviselő
33.	A Váci Mihály Kulturális Központ épülete	Mészáros Szilárd igazgató
34.	Rottaridesz István zászlós és Vágó József tiszthelyettes, Magyar Arany Vitézségi Éremmel kitüntetett katonahősök végső nyughelyei az Északi temetőben	Magyar Honvédség Katonai Igazgatási és Központi Nyilvántartó Parancsnokság 6. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda Nyíregyháza Kertész József százados és Simkó Csilla t. főhadnagy
35.	Hammel József Nyíregyházáról készített fotógyűjteménye	Kujbusné Dr. Mecsei Éva
36.	A Jóba család munkássága és a Jóba-nyomda produktumai	Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Krajnyák-Jávora Andrea

37.	A Magyar Kodály Társaság Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagcsoportjának munkássága	Belinszky Etelka
38.	Dr. Szilágyi Jenő birkózó sporttevékenysége	Holmár Zoltán történész
39.	Elek Emil fotóművész Nyíregyházát ábrázoló fotógyűjteménye és munkássága	Balogh József
40.	A Nyírvíz-palota épülete	Szabó Józsefné
41.	Benczi Gyula, a híres nyíregyházi cigányprímás zeneművészeti tevékenysége	Virók Ernő
42.	Nyíregyháza-Városi Református Templom	Dr. László Gézáne dr.
43.	A Nyíregyházi Spartacus Aranycsapata	Stevanyik András
44.	A Nyíregyházi Női Röplabda Club kiemelkedő sporttevékenysége	Nyíregyházi Sportcentrum Nonprofit Kft.
45.	Dr. Szabó Tünde olimpikon úszó kiemelkedő sporttevékenysége	Kőhalmi Richárd
46.	Sipos László műemlékvédő és műemlékfotós munkássága	Dialóg Nyugdíjas Egyesület

Nyíregyháza, 2018. december 10.

 Tomaszovszki Anita
 Nyíregyházi Települési Értéktár Bizottság
 elnöke